

Díszdoktor a finn egyetemről

Tegnap délelőtt a József Attila Tudományegyetemen ünnepi tanácsülésen fogadták „honoris causa” doktortá Arto Salomaa matematikaprofesszort, a JATE finnországi testvéregyetemének, a turkui egyetemnek a professzorát. Személyében a finn tudományos élet olyan személyiségét részesítették az egyetem által adományozható legmagasabb kitüntetésben, aki a matematikai logika és a számítástudomány egyik, nemzetközileg is vezető egyénisége.

Gécseg Ferenc, a JATE Természettudományi Karának dékánja angol nyelven ismertette az új díszdoktor tudományos pályafutását. (Érdekesség, hogy az egész ünnepi tanácsülés angol nyelven zajlott.) Arto Salomaa 1934. június 6-án született Turkuban, Finnországban. (Ő a JATE legfiatalabb díszdoktora.) Elemi és középiskoláit szülővárosában végezte, s ugyancsak Turkuban járt egyetemre is. 1956–57-ben Berkeleyben, a Kaliforniai Egyetemen folytatott tanulmányokat. Ezután a turkui egyetemen asszisztens, instructor és docent volt. 1965-ben nevezték ki az Oului Egyetemen az alkalmazott matematika professzorává, 1966 óta a Turkui Egyetem matematikaprofesszora.

Salomaa professzornak eddig több mint 200 tudományos dolgozata és 9 könyve jelent meg; munkásságá-

Nagy László felvétele
Csákány Béla, a JATE rektora (balról) átnyújtja a kitüntető okiratot Arto Salomaa professzornak

ért kitüntették a Suomen Kulttuurirahasto-díjjal, amelyet évente a finn tudományos és kulturális élet három kiemelkedő képviselője kap meg. Tavaly avatták honoris causa doktortá az Abo Akadémián. Számos nemzetközi szakmai folyóirat és monográfia szerkesztője; hat éven át pedig az Európai Elméleti Számítástudományi Társaság elnöki tisztét töltötte be. Ez idő alatt a társaság tanácsának tagja lett egy csehszlovák és egy magyar szakember; korábban e tisztségek nem rendelkeztek képviselővel.

Az új díszdoktor 1973 óta rendszeres, személyes kap-

csolatot is épít a szegedi egyetem Bolyai Intézetével, munkatársaik egymás intézeteiben hosszabb-rövidebb ideig tartó tanulmányutakon vettek részt. Salomaa professzor díszdoktorrá avatása nemcsak személye, hanem a két testvéregyetem közötti eredményes kapcsolatok megbecsülését is jelenti, mivel hogy finn részről ő volt az egyik kezdeményezője a Turkui Egyetem és a JATE közti testvéregyetemi kapcsolat létesítésének.

Az ünnepélyes aktus után a finn matematikaprofesszor mondott köszönetbeszédet, s az egyetemi énekkar adott izelítőt repertoárjából.

Különös jogi, diplomáciai, sőt politikai bonyodalmakat okozott, hogy az augusztus 21-i prágai tüntetésen magyar fiatalok is „aktívan” részt vettek. Emiatt őrizetbe is vettek néhányukat a csehszlovák rendőrség. A tudósításokban minduntalan visszatér egy név. A nemzetközi jog lehetővé teszi, hogy ha egy ország állampolgárait valamely idegen állam területén veszik őrizetbe, akkor nagykövetségük konzulja találkozhat velük, s ő jogosult tárgyalni az illetékes szervekkel. A név tehát Taba Lajosé, a prágai magyar konzulé. A már kiszabadult és azóta a budapesti csehszlovák nagykö-

A bátor konzul

vetség előtt ülősztrájkoló fiatalok (az ellenzéki Fidesz képviselői — az MSZMP lapjában!) elmondták, hogy „a konzul munkaköri köteleességét messze meghaladóan segítette a letartóztatott fiatalokat, s mindent megtett mielőbbi szabadlábra helyezésük érdekében.”

Taba Lajos, Különös név, de mintha ismerős lenne valahonnan. Amint kissé lejjebb merülök emlékezetemben, be is ugrik

a megfejtés. Néhány hónapja, mikor a MALEV egyik gépét Prágába térítették el, s a géprablók Münchenbe akartak menni, ő volt az, aki túsul ajánlotta magát, s cserébe a gép utasainak szabadon bocsátását kérte. Az akció sikerült, az utasok távozhattak, a bátor konzul pedig elrepült a géprablókkal. A történet akkor jó véget ért, a magyar diplomatát az NSZK-ba érve szabadon engedték.

Reméljük, most is sikerrel fog járni a férfiú, akitől bizonyosan hallunk még: Taba Lajos, a prágai magyar konzul.

- okta -

A nyárfák ártatlanok...

Cikkünk visszhangja

Juhász Miklósnak, a DM 1989. augusztus 17-i számában a vadkenderjárványról szóló cikke indít arra, hogy még egyszer szót emeljen a nyárfák védelmében.

A demokrácia rosszul értelmezett formájának tartomazott, amikor szakmai kérdésekben a nép szava úgy érvényesül, hogy nem megfelelő tájékoztatás, szubjektív érzelmek a többséget rossz irányba terelik. Ez a helyzet a nyárfakérdésben is, hiszen már évek óta szinte hisztériának tűnő nyárfakivágási kampányt folytatnak környezetünkben. Támadás és védekezés jelleggel hangzottak el tévériportok és újságcikkek. A virágzás idején szálló pihéket romantikus jelenségek, tavaszi havazás illúziójaként is felfoghatnánk. Viszont teljes képtelenség a fákat környezetszennyezéssel vádolni. A természet ilyen nem tesz, vagy ezen az alapon környezetszennye-

zők lennének a hársfák, amikor elvirágzásuk idején bokáig járunk a lehullott szirmokban, továbbá ennek minősítenék az őszi levélhullást is. Persze ezt azért el kell takarítani. Ami pedig az allergiás betegségeket illeti — a DM ez év március 9-i számában adott tájékoztatás szerint — a gyermekklinika nyárfakerékenységre miatt jelentkező gyermekekről rendre kiderült, hogy az allergiás tüneteket nem a nyárfák okozzák, hanem a fűpollen. Juhász Miklós cikke egy újabb valódi „tettes”-re, a vadkenderre hívja fel a figyelmet, amelynek a terjedése éppenhogy a hanyagság, a rendtelenség, a gyom-

burjánzásának következménye.

A nyárfákat viszont ne bántsuk, ártatlanok. A tűrőképességünkkel van valójában baj. Ennek számos valós és vélt oka érhető, de érthetetlen, ha haragunkat éppen a természetben töltjük ki, adott esetben a nyárfák elvirágzása utáni pihék okozta bosszúság miatt. Ismételt hangszólásunk, ezúttal fel is kínáljuk azt a szolgáltatásunkat, hogy aki a nyárfák „hóhullásakor” betegszik meg, allergiápróbanak vetjük alá. Ezúttal fejezzük ki örömmünket, hogy — a megyei egészségügyi osztály segítségével — az országban elsők között Szegeden is van pollenvizsgáló készülék, melynek segítségével a szakemberek hasznos információkat tudnak a lakosság számára nyújtani.

Boda Domokos
tanszékvezető egyetemi tanár, a gyermekklinika igazgatója

Ellenvélemények

Nem Che Guevarák

V. I. szerint ami Csehszlovákiában történik, „amiért ott vernek, az ezennél legyen szomszédunk belügye”. De nem az. És ne is legyen! Mert, ha valahol tiporják az emberi jogokat — olykor magukat az embereket is —, ahhoz közünk van, közünk kell, hogy legyen. Ez a szolidaritás minimuma. És nem elég „vigyázó tekintetünk” Prágára vetnünk. Nekünk sajnos semmiképpen nem. Valamit el kellett mondanunk nekik — és ezt hitelesen most csak ott lehetett elmondani. Mert csak a sorsközösség vállalása teljesértékű szolidaritás.

Beavatkozás ez Csehszlo-

vákia belügyeibe? A válasz attól függ, mit tekintünk egy ország belügyének. De ugye Romániába is menni kell: gyógyszerrel, könyvvel? Így lehet, így kell „beavatkozni”. Aki virággal megy, nem taníthat, annak mennie lehet, sőt, mennie kell, országhatárokról való tekintet nélkül.

Nem volt szerencsés ötlet V. I. részéről Che Guevarát felelegetetni. Mert ő fegyverrel ment, hogy a forradalmi erőszak eszközével szerezzen érvényt egy általa helyesnek vélt társadalmi, politikai elképzelés számára, s így magasztos ideái ellenére sajnos inkább volt rokona a 21 évvel ezelőtt be-

vonulóknak... Ilyen megközelítésben én is remélem, hogy csehszlovák barátaink Che Guevarák nélkül is boldogulnak majd. De szükség lesz — azt hiszem — néhány „Gandhira”, akik tudják, hogy nem elég egy előre jelzett időben 2-3 órára otthon maradni, hogy az erőszaknak adott esetben elébe kell állni. Szükség lesz azokra, akik megtanulták egy 2 ezer évvel ezelőtt élt zsidó rabbitól, hogy ha az igazság ki mondásának helye — történelmi okoknál fogva — Jeruzsálem, akkor Jeruzsálembe kell menni.

Ökrös Tamás
(Fidesz)

Demagógia

Politikai Kisszótár. Demagógia (Gör.): a tömegek tudatos becsapása, félrevezetése hazug frázisokkal, csalárd ígéretekkel, teljesíthetetlen követelések teljesítésével, hízélgéssel, a tények elferdítésével. A burzsoá pártok és politikuskok egyik fő módszere. Különösen jellemző a fasizmusra.

A magyar nyelv értelmező szótára I. Demagógia. Nagyhangú, hazug ígéretek és az érzelmek, szenvedélyek felelőtlen felszítása a tájékozatlan néptömegek megnyerésére.

Nos azért folyamodtam a demagógia fogalmának pontos szövegének bemutatásához, mert e definíció tükrében megértheti mindenki önmagát. Elég gyakran vájlik egymás fejéhez ma az emberek a demagógiát, illetve kapnak politikuskok ilyen címkét.

A Délmagyarország mini-kommentárja — egy szövegkörnyezetéből kiragadott mondat és megállapítás felidézésével — lényegében az az vádol, hogy szociális demagógiát követtem el, amikor reflexióimat egy sztrájk ürügyén közreadtam. Anélkül, hogy az általam írt cikket újra változtatlan szó-

veggel leírnám, néhány legfontosabb részletét most újra kiemelem. Így „lehet, hogy a cél rosszul lett megválasztva, áremelésért sztrájkolni? Bérért, ellenértékezésért inkább. Lehet, sőt biztos, hogy elkapkodott volt a sztrájk. Olyan magyar módra elhamarkodottan akarva is meg nem is.”

Írtam arról is, hogy zárt ajtók mögött, szűk körben — bármennyire is ez lenne a kényelmes — már nem lehet (végre!) rendezni dolgainkat. „Azt is megfogalmaztam, hogy a figyelmeztető sztrájk védekező reflex is volt a szakszervezetek részéről. Szóval sokmindenről írtam — nem tudományos igénygel. A DM mini-kommentárja a következő mondatom ragadta ki „sok mindent lehet mondani erről az augusztus 18-i sztrájkokról, így, hogy felülről indították, hogy szervezeten volt, hogy szociális demagógia jellemezte... stb. (Akkor és most sem állítom, hogy e jellemzői voltak.) Egy dolgot nem tehet senki. Nem kezelheti le azt a tömeget, aki szót emelt a tömeges elnyomóródás újabb stációja ellen.”

Változtatlanul vallom és

hiszem, nem kezelhető le az az egymillió ember, aki ebben a figyelmeztető sztrájkban valamilyen módon részt vett. Pedig augusztus 18-a után ezt jó néhányan megtették. A demagógia fogalmába a fent említett megjegyzésem nem illik bele, mert — nem a tömegek tudatos becsapása, félrevezetése; — nem csalárd ígéretek, teljesíthetetlen követelések felvetése; — nem a tények elferdítése; — nem a tájékoztatlan néptömegek megnyerésére irányult.

Csupán reflexiók voltak egy (féltre?) sikerült sztrájk ürügyén.

Horváth Károly
szmt vezető titkár

Ferenczy Emlékbizottság alakult

Ferenczy Emlékbizottság alakult Ferenczy Béni szobrászművész, és Ferenczy Noémi gobelintervező iparművész születésének jövő évi centenáriuma. A június 18-i évforduló megünneplésére létrejött emlékbizottság elnöke Pozsgay Imre államminiszter, társelnöke Vigh Tamás szobrászművész, Solti Gizella gobelintervező ipar-

A Neptunusz közelében

Péntekre virradóan, amerikai csendes-óceáni idő szerint csütörtökön este 8 óra 56 perckor a Voyager-2 amerikai űrhajó a legkisebb távolságra — mintegy ötezer kilométerre — közelítette meg a Neptunusz bolygót. A kozmikus robot fedélzetről kapott legújabb adatok szerint a Voyager-2 a terveknek megfelelően halad az útnán, és nem férhet kétség a 12 évvel ezelőtt kezdődött bolygóközi út sikeréhez.

Az utóbbi 24 órában nyert adatok a tudósok számára lehetővé tették, hogy eddig nem ismert jelenségeket észleljenek. Kiderült például, hogy naprendszerünk nyolcadik bolygójának felszínén szokatlanul mozgó kőmetánlegkör található, és ebben a légkörben már évszázadok óta heves hurrikán tombol. Az adatok kimutatták a Neptunusz hat újabb holdját is — egyikük átmérője alig haladja meg a 100 kilométert.

Szenzációt keltett a Neptunusz legnagyobb holdjának, a Tritonnak fényképe. A felvételek tanúsága szerint a Triton légkörét a szivárvány legkülönbözőbb színei szívik át. Ennek magyarázatával a tudósok még adósak.

„Kisdiákok” a Vadlibában

1949 kora nyarán, amikor az országra egyre komorabb felhők vetették árnyukat, a dorozsmai „nagyiskola” nyolcadikosai elbúcsúztak az újárósi iskola szegényes épületétől, és szerteszéledtek a világban. Amit azonban azóta tesznek, az valószínűleg egyedülálló a falu történetében. Minden ötödik évben úgy találkoznak, hogy azóta egyetlen osztálytalálkozó sem maradt ki. Így érkeztek el a negyvenedik évhez, amiért bizony jár főhajtás ezeknek az embereknek, akik újra és újra eljönnek Esztergomból, Zalakarosból, Salgótarjánból és Szegedről, hogy láthassák egymást egy olyan korban, amikor megint a politikai és a nyomászó hetköznap gondoké a főszerep.

Megtelt tehát a múlt szombat a dorozsmai Vadliba étterem különte. „Es engem megismersz?” — hallok egy mondatot. Valószínűtlenül fiatalos asszony lép egy egyenes tartású, őszülő férfihoz. „Miském, mi let? belőled? AVH-s vagy BM-es?” Megcsókolják egymást. „Tanítok még a Kossuthon, pedagógiát. Nyugdíjba mehettém volna, de tudod, érzem, hogy a hallgatók szeretnek, s amíg ez így lesz, és erővel is bírom, maradok.” Rettenetes a hőség. Egy magas, fekete kontyos hölgy öklömmel ventilátort állít maga elé; a szépen megterített asztalra, Zümmög a kis gép, a kocsmarészből bebehallatszik az italosabb honpolgárok rekedtes diskurzus. Földi Sándorné, az osztálytalálkozó egyik szervezője visszaemlékezéssel is készült, de előbb köszönti Gál Erzsébet tanítónőt, az egykori osztályfőnököt; már csak ő van

életben az iskola néptanítói közül. „Üritsük poharunkat!” — ugrik föl egy szomszár „kisdiák” az asztal-sor másik végéről. A szónok azonban amúgy tanítósan letorkolja: „Maradj már, te! Ihatsz még eleget!” Aztán egy-két mondatban felelevenedik az iskola, a hátsó lépcső, a kicsiny tanterem, a sarokban terpeszkedő hatalmas fekete kályha, a tintatartós pádsorok, és a már elhunyt néptanítók. Kádár igazgató, Mátyás Katica, Liliom Rózi, Máj Ilonka, Jenéi tanító bácsi, Gál Zoli bácsi a nyelés csengővel, a jóképű József atya... Röpködnék a zsebkendők, hol verejték, hol könnycseppeket itatnak fel az elmerengő arcokról. A kollektív emlékezés a gyökerekhez vezet vissza a sorsokat. „A szegénység, ami összekötött bennünket” — ül le mellém Földesi Ferencné. „Akinek volt, adott a másiknak. Cezuzát, palavesszőt, kettétörtük a zsíros kenyert, ha nem így lett volna, ma sem lennénk kíváncsiak egymásra.”

Megszólal a zene, néhányan táncolni, mások levegőzni mennek. A falu egykori centerhalfja könyörög férjetlen partnerének, ne menjen még el, olyan korán van.

Ezen a meleg szombati estén nem történt szenzáció, különleges esemény. Hírekkel túlszúfolt világunkban biztos van, aki legyint: ugyan, kit érdekel egy osztálytalálkozó. Pedig ha voltunk, és többnyire voltunk iskolások, megérthetjük, mennyire fontos, emberi az, ha negyven év múltán is megmarad a ragaszkodás, a kíváncsiság és a szeretet.

Dal